

Marieta Breda Keglević

ODGOVORNO OČINSTVO I MAJČINSTVO U SVJETLU OBITELJSKE SVAKIDAŠNJICE

Tema odgovornog očinstva danas je bez sumnje vrlo aktualna. Vjerojatno ima više načina na koje se ona interpretira i doživljava. Različite interpretacije posljedica su različitih stupnjeva odgovornosti uopće, osobnog odnosa s Bogom, te doživljaja jedinstva sa svim ljudima. Isto se tako može reći da je odgovorno očinstvo određeno ekonomskim, socijalnim i psihološkim činiocima te sredinom u kojoj obitelji žive.

Mislim da obitelj može pravo razumjeti ovaj problem tek onda kad već ima djecu i kad je njihova prisutnost nužno obvezuje da se o njima brine moralno i materijalno.

Svi znamo da je danas obitelj u krizi. Jedan od oblika te krize jest i pomanjkanje naraštaja. Odasvud čujemo da je potrebno rađati više djece, da je potrebno regenerirati narod. Jest, potrebno je; međutim mislim da nije dovoljno apelirati samo na kvantitetu, a pri tom zanemarivati kvalitetu. Dapače, to je u potpunoj suprotnosti s odgovornim očinstvom.

Gledajući na taj problem iz gradske perspektive, stičemo dojam da katoličke obitelji upravo zbog težnje da djeci dadu solidan odgoj često nisu u mogućnosti da imaju mnogo djece. Kako to protumačiti? To je, naime, kao začarani krug. Ako želimo djecu dobro odgojiti, moramo se njima i mnogo baviti, a ako ih želimo imati mnogo, moramo i mnogo raditi da bismo ih prehranili. Taj nas rad nužno odvaja od njih, psihički i fizički. Fizičke se potrebe zbog svoje evidentne nužnosti kako-tako zadovoljavaju, dok ona duhovna nadgradnja vrlo često dolazi u pitanje. Ako se složimo s načelom da je za uspješan odgoj potrebna prisutnost odgojitelja, koji će u djeci a priori znati inducirati dobro, a ne samo a posteriori osuđivati i kažnjavati zlo, onda ćemo uvidjeti da je to sve skupa vrlo složen problem. Mislim da nije sablažnjivo, ako kažem da možemo imati toliko djece koliko smo ih u stanju psihofizički zdrave odgojiti kao ljude, koji nisu ljudi samo po tome što su razumne životinje, već mogu kao osobe dati

---

Marieta Breda Keglević rođena 1941. u Zagrebu. Studirala na Filozofskom fakultetu talijanski i engleski, diplomirala talijanski. Majka troje djece, sa suprugom angažirana u tečajevima za zaručnike.

i svoj doprinos duhovnom produbljivanju i humaniziranju društva. Svakako da u tom našem odmjerenju snaga moramo računati, odnosno moramo imati pouzdanja u pomoć Božju jer ma koliko se mi trudili i smatrali da imamo idealne uvjete za odgoj djece, uvijek će tu biti propusta i pogrešaka, koje bez Božjeg zahvata ne ćemo moći popraviti.

Čini se da u našem doživljavanju odgovornog očinstva, doduše, imamo stanovitu slobodu, ali smo ipak prilično determinirani vremenom u kojem živimo. Praktično to izgleda tako da ja, koja sam *kod kuće* s troje djece, vrlo često osjećam i velik umor i pomanjkanje strpljenja i pomanjkanje mašte da djecu pravilno usmjerim. Teško mi je u savjesti kad na moje nervozno reagiranje dijete znade reći: »Mama, ti si sigurno pospana. Molim te, nemoj biti stroga, ja ću ti napraviti sve što treba.« Meni je s jedne strane drago što dijete ima slobodu da to kaže, što me razumije, međutim, to ne smanjuje moju obvezu da se kontroliram, dapače, čini je evidentnijom i naveče, pri večernjoj molitvi, opet moram reći: »Dragi Bože, molim te, nadoknadi kod moje djece ono što sam ja propustila.«

Osim te determiniranosti tempom života, kojim se danas općenito živi, postoji i determiniranost životnim standardom. Vrlo je teško odgovoriti na pitanje u kojoj mjeri može katolička obitelj reducirati standard, a da pri tom ostane zdrava i bez kompleksa. Svakako je pitanje našeg standarda pitanje naše kršćanske savjesti i pitanje našeg kršćanskog stila života, za koji se svakodnevno borimo. Mislim da možemo biti svjesni činjenice da u većini slučajeva živimo okruženi ljudima kojima je dobar životni standard svrha života, a ne sredstvo kojim bi postigli neku plemenitu svrhu. Jasno da se mi s tim načelom ne možemo složiti. Međutim, mi s tim ljudima ipak živimo, a po našem apostolskom poslanju naš odnos prema njima trebao bi da sadržava i nešto više od konvencionalnog. Pod tim vidikom trebalo bi rješavati pitanje našeg standarda, koji bi trebao da bude takav da ne bude upadljiv po skromnosti, nego indikativan po razboritosti. U praksi se s tim problemom suočavamo najčešće preko naše djec. Zasad na pitanju odjeće i igraćaka.

Zanimljiv je bio razgovor između mojih kćeri kad je jedna zaželjela skupu lutku, a druga joj je odgovorila da to nije potrebno i da mi za to nemamo novaca, pa i kad bismo ga imali, onda bismo ga radije dali siromasima koji nemaju ni kruha. Taj dječji razgovor dao mi je naslutiti da treba naćiniti neki kompromis, to jest malo obnoviti fond igraćaka da djecu ne bi mućili preteški problemi koje ona još ne mogu pravo shvatiti. Zapravo je taj odgovor bio posljedica ćstog tumaćenja na relaciji bogati-mi-siromašni. Problem je zapravo u tome kako da u djeci razvijemo osjećaj da su svi ljudi dobri, i oni koji kupuju skupe lutke i oni koji nemaju kruha, a da mi nismo nešto posebno; moramo svoju djecu ućvrstiti u diskretnoj skromnosti, koja im neće biti teška, niti će ih ćiniti izuzecima i stvarati im komplekse, bilo u odnosu prema onima koji imaju više ili prema onima koji imaju manje. Čini se da je vrlo važno da djeca tako budu sretna da se vesele životu, a ne da su prožeta tjeskobom.

U vezi s tim načinom gledanja na rađanje i na odgoj djece, koji uključuje i materijalne i moralne vidike u današnjoj konstelaciji života, mislim da je veoma edifikantan (bar kod mene je izazvao takvu rezonanciju) psiholog Erich Fromm: »Afirmacija djetetova života ima dva oblika; jedan su briga i odgovornost, koji su apsolutno potrebni za održavanje djetetova života i rasta. Drugi oblik seže dalje od pukog održavanja. On se ogleda u stanovištu koje ulijeva djetetu ljubav prema životu, koje mu pruža osjećaj: vrijedno je živjeti, dobro je biti dječak ili djevojčica, dobro je da sam na toj zemlji. Ta su dva oblika majčinske ljubavi iskazana veoma izrazito u biblijskoj priči o nastanku svijeta. Bog stvara svijet i čovjeka. To odgovara jednostavnoj brizi za egzistenciju i njezinu afirmaciju. Ali Bog ide dalje od tog minimalnog zahtjeva. Svakog dana, budući da su priroda i čovjek stvoreni, Bog kaže: »To je dobro.« Majčinska ljubav, pri tom drugom koraku, pruža djetetu osjećaj da je vrijedno biti rođen; ona ulijeva u dijete ljubav prema životu, a ne samo želju da ostane živo. Može se uzeti da je ista ideja izražena i u jednom drugom biblijskom simbolu. Obećana zemlja (zemlja je uvijek simbol majčinstva) opisuje se kao »prepuna meda i mlijeka«. Mlijeko je simbol prvog oblika ljubavi, oblika brige i potvrđivanja. Med simbolizira slast života, ljubav za život i radost što smo živi. Većina je majki sposobna da dadu »mlijeko«, ali ih je tek manji broj sposoban da dadu i »med«. Da bi bila kadra dati med, majka mora biti ne samo »dobra majka«, već i sretan čovjek, a taj cilj ne postižu mnoge. Ljubav majke prema životu isto je tako zarazna kao i njezina tjeskoba. Oba stanovišta duboko utječu na čitavu ličnost djeteta. Moguće je zaista razlikovati među djecom — i odraslima — one što su dobili samo »mlijeko« od onih što su dobili »mlijeko i med«. (E. F. »Umijeće ljubavi«)

Vjerujem da bi svaki od nas roditelja bio vrlo sretan kad bi nekako imao sigurnost da svojoj djeci daje i dovoljno »mlijeka« i dovoljno »meda«. Imajući bar donekle tu sigurnost, mogli bismo reći da smo odgovorili pozivu odgovornog očinstva, time što pod »medom« možemo razumijevati sposobnost naše djece da budu sudionici umnožavanja Kristove ljubavi na zemlji.

U razmišljanju o odgovornom očinstvu ne bismo nikako smjeli mimoći pitanje našeg osobnog odnosa s Bogom i pitanje žrtve. Iz toga zapravo proizlazi svaka naša orijentacija — ne samo odgovorno očinstvo. Mislim da se taj odnos očituje u našoj spremnosti i otvorenosti da prihvatimo i činimo ono što je dobro, pa makar bilo i teško; da nikad ne prestanemo biti otvoreni za dobro, makar sto puta pogriješili; da ne izgubimo strpljenje sami sa sobom i da uvijek budemo ponovo spremni za borbu.

Odgovorno očinstvo zahtijeva svakodnevne žrtve i kad rađamo i kad odgajamo djecu, pa i onda kad želimo ograničiti porod, a htjeli bismo ostati na visini. To je neprekidna dinamika naših *da* i *ne* Bogu, gdje nas ti *ne* ne bi trebali obeshrabriti, a oni *da* trebali bi da nam daju poticaja i snage da ih bude što više. Lijepo je rekao jedan pater: »Bog je uviđavan,

On ima strpljenja s nama.« To može svima nama biti radosna vijest, radosna vijest da Bog cijeni naša nastojanja, da prihvaća naše odgovorno očinstvo, premda nam se često čini da bi riječ »odgovorno« zbog naše neodgovornosti trebalo staviti pod navodne znakove. Pod tim vidikom naše otvorenosti prema Bogu i Njegova strpljenja s nama moći ćemo ostvariti i ono što nam se čini da ne možemo, moći ćemo podnijeti više žrtava i bolje doživjeti njihov smisao.

Time tema odgovornog očinstva još ni izdaleka nije iscrpljena. Ovdje je ona doživljena u jednoj obitelji i osvijetljeni su neki vidici. U nekoj drugoj obitelji to možda izgleda drukčije, ali to nije bitno. Bitno je da o tome razmišljamo, da se angažiramo u analiziranju našeg života i da živimo tako da imamo vremena biti svjesni kako živimo.